

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1934.

Andra kammaren.

Nr 8.

Fredagen den 2 februari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 27 sistlidna januari.

§ 2.

Ordet lämnades på begäran till

Hans excellens herr statsministern **Hansson**, som anförde: Herr talman! Med hänvisning till vissa uppgifter rörande flygningar över svenskt område har herr Lindman, med kammarens medgivande, till mig framställt följande frågor:

1. Ämnar regeringen vidtaga effektiva åtgärder för att utröna, vilka flygmaskiner det kan vara frågan om?

2. Och ämnar regeringen ingripa för att förhindra ett upprepanande av sådana flygningar över svenskt område, vilka äro förbjudna?

Att flygningar av den art, som i interpellationen omnämnas, verkligen förekommit, har ännu icke kunnat tillfullo konstateras. En del av de uppgifter, som i detta sammanhang framkommit, torde icke förtjäna avseende. I vissa fall har iakttagaren bevisligen misstagit sig, och även i andra fall synes fantasien ha givits ett alltför fritt spelrum. Andra uppgifter åter äro emellertid av natur att förtjäna tilltro och beaktande.

Såsom herr Lindman i sin interpellation påpekat är det i allmänhet icke förbjudet för förare av civila flygplan att överfara svenskt område. Sådant förbud gäller dock med avseende å vissa fästnings- m. fl. områden. De första uppgifterna, som kunde giva anledning till antagandet att flygning ägt rum över sålunda förbjudet område, blevo synliga omkring den 20 januari och officiellt inrapporterade till försvarsdepartementet den 26 i samma månad. Redan dessförinnan hade emellertid — med hänsyn till de föreskrifter som i övrigt gälla rörande luftfart inom landet — överväganden ägt rum och åtgärder vidtagits för att söka vinna upplysning i den fråga, som interpellanten nu upptagit.

Planläggningen av åtgärder från de statliga myndigheternas sida tog sin början de sista dagarna av sistlidna december. Under hela den efterföljande tiden ha social- och försvarsdepartementen upprätthållit kontakt med varandra i saken, liksom också med chefen för flygvapnet och landshövdingarna i de övre norrländska länen.

Under den första halvdelen av januari ägde flygspaning rum först inom de västerbottniska lappmarkerna och därefter i nedre Västerbotten samt över en viss del av Bottenhavet. Såsom ett resultat av dessa spaningar torde kunna konstateras, att några baser eller depåer för främmande flygmaskiner icke finnas inom Västerbottens landområde, utefter den övre norrländska kusten

Svar å interpellation. (Forts.)
eller ute i Bottenhavet. Något nedslag av okända flygmaskiner på svenskt område har heller icke kunnat konstateras.

Åtgärder för att från marken åstadkomma en effektiv luftbevakning inom alla de områden, där man har trott sig ha iakttagit den s. k. spökflygaren, ha också vidtagits. Resultatet har även här blivit negativt.

Vad angår Bodens fästning, har i god tid kommandanten, delvis i samarbete med länsstyrelsen i Norrbottens län, vidtagit åtgärder för skärpt bevakning. På framställning av militärbefälhavaren för övre Norrland ha den 30 januari fyra flygplan beordrats till Boden.

I samråd med de militära myndigheterna ha under denna vecka ytterligare åtgärder vidtagits för en effektiv luftbevakning.

Vissa andra vidtagna eller planerade åtgärder böra icke bringas till offentligheten. Jag anser det icke heller lämpligt att mera i detalj redogöra för spanings- och bevakningsåtgärderna.

Med det anförda har jag besvarat herr Lindmans första fråga. Som svar på den andra frågan kan jag kort och gott förklara, att i den mån det skulle visa sig behöfligt, kommer regeringen naturligtvis även framdeles att ingripa för att förhindra otillättna flygningar över svenskt område.

Vidare yttrade:

Herr Lindman: Herr talman! Jag ber att till hans excellens herr statsministern få framföra mitt tack för det svar, han behagat lämna mig, och särskilt för att han låtit mig taga del av detta svar på förhand.

Av excellensens svar framgår, att vissa planläggningar och överväganden tidigare ägt rum och att vissa åtgärder tidigare blivit vidtagna beträffande flygspaning och luftbevakning inom olika områden. Det framgår också, att ytterligare åtgärder under den sista veckan blivit vidtagna beträffande Bodens fästning för en effektiv luftbevakning. Att vissa andra vidtagna eller planerade åtgärder icke böra bringas till offentligheten, finner jag helt naturligt.

Utöver vad som redan förekommit i denna fråga ber jag emellertid att få tillägga ännu något. Jag skulle vilja säga, att det ju känns ganska otillfredsställande att veta, att flygning av till exempel ett främmande lands flygplan, även militära flygplan, *kan* ske över vårt land, utan att det finns möjlighet att konstatera, varifrån dessa komma eller vart de begiva sig. Något konstaterande att flygningar av denna art verkligen förekommit har ju enligt statsministerns svar icke till fullo skett, även om, såsom han uttryckte sig, det finns vissa uppgifter härom, som äro av natur att förtjäna tilltro och beaktande. Jag är fullkomligt överens med statsministern om, att en hel mängd — för att icke säga den allra största delen — av de rapporter och meddelanden, som ingått, att man än här och än där sett flygare eller flygplan, äro att hänföra till en överdrivet uppjagad fantasi. Även om överdrifter sålunda utan tvivel förekommit, föreställer jag mig likväl, att det icke kan vara möjligt att avfärda det hela som fantasiprodukter, detta på grund av de uppgifter, som förekommit i tidningarna av såväl militära som civila personer och icke minst på grund av det uttalande utav militärbefälhavaren för övre Norrlands trupper, som jag läste i en Stockholms-tidning för den 27 januari, nämligen att »flygplan iakttagits av trovärdiga personer, militära såväl som civila, varför man kan anse fastslaget, att flygningar verkligen ägt rum inom det förbjudna området». Det har ju också från finsk sida, liksom även från norsk sida tror jag, framförts starka belägg för, att dylika flygningar förekommit. Jag menar med andra ord, att även om det finns mycken överdrift uti detta, så finns ändå grund för påståendet, att flygningar ägt rum över de norra delarna av vårt land.

Svar å interpellation. (Forts.)

Men vare sig man nu är av den uppfattningen, att det är konstaterat, att flygning verkligen ägt rum, eller att detta icke är konstaterat, så menar jag likväl, att ett sådant konstaterande borde kunna äga rum på det ena eller andra sättet, oavsett om det kan ske genom flygspaning eller genom observationer från marken eller kanske genom båda dessa sätt i förening. Jag tror för min del, att man icke skall säga, att flygspaning ensamt är tillfyllest, när det gäller så väldigt stora områden. Med hänsyn till det antal flygmaskiner, som vi ha i tjänstgöring, det *ringa* antal måste jag tyvärr säga, torde man nog kunna påstå, att en effektiv spaning icke är så lätt att anordna, utan att en sådan kanske lämpligast låter sig göra genom en kombination av flygspaning och observationer från marken.

Vad som enligt min mening är det mest, jag får säga olustiga i denna sak, är att veta, att en sådan flygning verkligen skulle kunna äga rum över en fästnings skyddsområde eller över områden, där varje dylik flygning är förbjuden, såsom förhållandet är uppe i vissa gränstrakter. Att särskilda åtgärder nu vidtagits har ju genom statsministerns svar blivit meddelat. I en fästnings försvarsmedel sådan som Boden borde väl ändå sådana anordningar ingå, som göra det möjligt att *vid varje tidpunkt* genom olika anordningar, t. ex. genom lyssningsanordningar, kunna förvissa sig om, huruvida flygplan närma sig fästningen eller fästningens skyddsområde, och, om så visar sig vara fallet, iakttaga, om de passera området, samt, om så sker, t. ex. genom beskjutning eller genom belysning med strålkastare i varje fall söka förmå dem att avstå ifrån detta eller förhindra dem därifrån.

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! Jag har ingen särskild anledning att fortsätta diskussionen, men jag kanske bör komplettera min första framställning på en punkt, när herr Lindman här talar om, att man bör kunna konstatera om dylika flygningar verkligen ha ägt rum.

Trots den skärpta bevakning, som har anordnats, har ännu icke någon av bevakningspersonalen i Boden gjort några iakttagelser i detta stycke. De meddelanden, som man stöder sig på, hänföra sig dels till iakttagelser av civila personer och dels till iakttagelser utav hälften av en trupp, som var ute på övning. Vi ha i detta fall haft konferenser med vederbörande militära myndigheter, och jag är övertygad om, att man förfogar över alla de medel, som överhuvud taget i detta fall kunna bli nödvändiga för att utföra bevakning. Och denna bevakning fortsätter. Det kanske mera är tur, om den leder till något resultat, men ingenting skall försummas för att söka vinna klarhet i denna sak.

Herr **Kilbom**: Herr talman! Egentligen kanske man inte skulle förvåna sig över herr Lindmans interpellation här, och han har ju själv nyss genom sitt anförande karakteriserat den på det sätt, som den förtjänar. Man må observera vad herr Lindman yttrade. Han sade, att det icke hittills kunnat konstateras huruvida flygning ägt rum eller icke. Men herr Lindman »föreställde» sig likväl, att en hel del av de uppgifter, som förekommit, äro riktiga. Och då herr Lindman »föreställde» sig detta, så ansåg han sig »kunna fastslå», att flygning verkligen ägt rum. Emellertid upptäckte tydligen herr Lindman efteråt, att han var ute på hal is, och då satte han ett stort frågetecken och sade: Oavsett emellertid huruvida det konstaterats eller ej, så borde det kunna konstateras, om flygning ägt rum. Först föreställde sig herr Lindman, att flygning ägt rum, och så ansåg han det fastslaget, att flygning ägt rum, och sedan uttalade han önskvärldheten av, att det skulle konstateras, huruvida flygning ägt rum. Ja, herr Lindman, detta är icke på något sätt

Svar å interpellation. (Forts.)
något försök från min sida att vara elak, men om någon av oss gjort en sådan interpellation, hade herr Lindman ögonblickligen rusat upp och sagt, att det där är okynnesuppträdande.

Men så kommer herr Lindman till pudelns kärna. Oavsett om det var riktigt vad han ansåg sig kunna fastslå, och oavsett att han tyckte det vara önskvärt, att det blev fastslaget vad som skett, så en sak var han dock på det klara med, nämligen att en fästning som Boden borde ha möjlighet att kunna iakttaga, om flygning ägt rum.

Jag skall emellertid be att få instämman med herr Lindman uti en punkt, nämligen att det bör från myndigheternas sida bestämdare göras något för att få ett slut på den trafik som bedrivs — från visst håll underligen med en viss biavsikt och från annat håll på grund av ett något oerligt, kanske makabert skämtlygne. Jag undrar, om det inte var nog så beklagligt, att tandläkarens i Leksand skämtlygne avslöjades, innan svaret kom på denna interpellation. Ty tänk om han icke talat om vad han gjort, att han gjort en hel brandbomb av silkespapper! Då hade man nog fått höra, att herr Lindman varit åtskilligt säkrare i dag.

Statsministern meddelar, att det finns möjligheter att kunna konstatera, om flygning ägt rum över Bodens fästning. Jag ber att få ta fasta på detta. Det borde efter ett sådant uttalande, som väl knappast har gjorts utan samråd med de militära myndigheterna, vara slut på de från det hållet spridda uppgifterna om flygningen. I övrigt ha vi sett av tidningarna, att den finska generalstaben har haft mycket ingående spaningar uppe i Kemitrakten. Och den har icke kunnat bekräfta på något sätt, att flygningar ägt rum. Men den har betecknande nog visligen aktat sig för att säga motsatsen. Jag skulle tro, att förbindelserna över Bottenhavet äro så pass intima, att det redan nu föreligger tillräcklig anledning från svenska myndigheters sida att säga ifrån, att här föreligger ingenting annat än spökflygning — politisk spökflygning skall jag icke bestämt uttala mig om, men i så fall så mycket sämre. I vida kretsar har man den uppfattningen, att här är en ny art — måhända oförsiktigare på grund av händelsernas utveckling — av sågfilieri, ett förhållande, som jag icke kan underlåta att här ge uttryck åt.

Herr Lindman: Herr talman! Egentligen skulle det väl knappast behövas något direkt bemötande av vad herr Kilbom sagt, och det är icke vidare uppmanande att ge sig på ett sådant bemötande. Då herr Kilbom kom med den insinuationen, att det här skulle vara någonting som igångsatts »av viss anledning», på samma sätt som, enligt hans förmenande, »sågfileriet» på sin tid, så tror jag det verkade ganska litet övertygande på kammarens ledamöter.

Herr Kilbom har tydligen icke följt med riktigt vad jag sade i mitt anförande nyss, ty hade han det gjort, hade han otvivelaktigt funnit, att vad jag först talade om var vad statsministern sagt i sitt svar, nämligen att det ännu icke till fullo konstaterats, att flygning ägt rum, men att det å andra sidan finns uppgifter härom, som äro av den natur, att de förtjäna tilltro och beaktande. Det var sålunda vad statsministern hade sagt. Därefter refererade jag vad militärbefälhavaren för övre Norrlands trupper uttalat om att det kunde anses *fastslaget* att flygningar verkligen ägt rum. För min egen del yttrade jag, att säkerligen en mycket stor del, för att icke säga allra största delen av i tidningarna förekommande uppgifter vore beroende på att fantasien blivit uppjagad. Men jag drager i all fall den slutsatsen av vad som framkommit, att det ändå förekommit något, och det tillåter jag mig tro, även om herr Kilbom har en annan tro. Herr Kilbom han har en stark rysstro,

Svar å interpellation. (Forts.)

och jag har en något mera svenskbetonad tro, så att i det fallet äro vi ju av skilda åsikter, men jag får ju lov ha min tro för mig.

Sedan uttalade jag, att vad som icke tillfredsställde mig och vad som oroat folk det är, att det icke finns möjlighet att konstatera om något sådant förekommit och alldeles särskilt, att det icke finns möjligheter att *ständigt* göra sådana iakttagelser vad Bodens fästning och fästningsområde beträffar.

Jag hörde mycket väl, att statsministern i sitt sista yttrande sade, att det numera finns möjlighet att konstatera huruvida sådan flygning sker, och jag understryker nu, att jag konstaterat, att statsministern sagt det och att det tillfredsställde mig i högsta grad, men jag menar, att en sådan möjlighet ständigt borde finnas, när det gäller en fästning av Bodens betydelse.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Jag har velat betrakta den där historien som ett ganska festligt skämt. Jag har haft dubbel anledning därtill på grund av att jag strax historien kom upp fick en viss kontakt med en av dess inspiratörer. Saken var nämligen den, att en av de första dagarna den här historien blev aktuell ringde en medarbetare från högertidningen Umeåbladet upp till mig i egenskap av tidningsman. Han förklarade i huvudsak följande.

I går, sade han, när vi fick de där ryktena uppfifrån Sorsele, satt jag och spekulerade ut en historia. Jag gjorde det bara för att skämta med mina redaktionskamrater och inbilla dem, att vi fått en schlager för morgondagens första sida. Så skrev jag, att det visat sig ryska flygare.

Så redogjorde han vidare för den där historien, och han förklarade därjämte, att han försåg denna sin redogörelse med så mycket reservationer och orimliga påståenden så att han nu icke ett ögonblick kunde tänka att den skulle tagas på allvar, men genom en olyckshändelse, förklarade han, har den av mina redaktionskamrater skickats över från Umeåbladet tillsammans med övriga meddelanden, som förmedlas av denna tidning till Västerbottens-Kuriren, och nu är den uppslagen i dag på första sidan med stort uppslag. Nu sitter jag här i smeten, förklarade han, ty antagligen får jag väl sparken av T. T. — han är nämligen T. T:s förmedlingsman — fast jag faktiskt aldrig tänkt mig att det skulle gå till på det här sättet. Han bad mig, att jag i egenskap av tidningsman icke skulle utnyttja historien utan det skulle få vara på det viset. Jag förklarade ju för honom att jag naturligtvis inte hade någon vidare anledning att från T. T. befordra en sådan där historia om ryska flygare till Norrskensflamman. Därför kunde han vara alldeles säker på att jag icke skulle taga Västerbottens-Kurirens stora uppslagsartikel.

Emellertid har ju historien sedan utvecklats sig. Det visade sig tydligen vara en mycket effektiv och god sak det där för den övriga delen av tidningspressen med resultat att man började att smycka ut denna uppiktade historia, som sedan har kommit igen i olika variationer under de veckor, som gått sedan dess, och till och med regeringen har sett sig föranlåten att ingripa och har enligt vad statsministern förklarat mobiliserat alla tänkbara resurser för att verkligen avslöja den s. k. spökflygaren.

Jag har för min del hela tiden haft den uppfattningen, att det var en drift med svenska folket, men att det var ett skoj, som samvetslöst utnyttjades för att efter gammalt känt mönster användas för vissa politiska syften, nämligen för anskaffande av ett starkt luftförsvar. Det kanske mest humoristiska i hela saken är det sätt, varpå tidningspressen har behandlat den. Jag föreställer mig att det skulle kännas ganska underligt för herr Lindman att interpellera i den här saken och i all synnerhet att uppträda i dag efter Nya Dagligt Allehandas konstaterande på söndagen och en ledande artikel dagen där-

Svar å interpellation. (Forts.)

på, på måndag. På söndag avslöjade som bekant Allehanda hela historien från Leksand. Den förklarade, att det var ett skoj av en skojfrisk tandläkare, som ville driva litet med svenska folket och utnyttja den här masspsykosen, som skapats genom tidningspressens olika variationer och mer eller mindre olikartade meddelanden om saken. Det meddelandet förser sedan Nya Dagligt Allehanda med följande egna kommentar: »Så nu har man fått förklaringen — utan provningsanstalten — till de kulörta pappersbitarna, trasset och fotogenlukten. Och tandläkaren med medskämtare ha fått sig ett gott skratt. Man får hoppas, att skrattet smittar av sig. Det skulle säkert vara välgörande i dessa spökflygartider.» Efter denna mycket nyktra kommentar till skämtet i Dalarna är man dagen därpå färdig skriva en ledande artikel, däri man utnyttjar dessa spökflygarhistorier för att motivera högerens krav på ökade rustningar, trots att man dagen förut förklarar, att det tydligen är skoj, och trots att man hoppats att hela svenska folket skulle få sig ett gott skratt genom detta skämt, som ju är behövt i dessa spökflygartider, är man dagen därpå färdig förklara, att herr Lindmans interpellation kom i grevens tid och att det i närvarande stund torde få anses som ett faktum, att flygare av okänd nationalitet och i okänt syfte fullständigt ostörda kunnat utsträcka sina raider över vårt land. Jag har, som jag redan sagt, hela tiden betraktat alla dessa rykten om spökflygning som dikt och fria fantasier. Jag kan hålla med om vad en militärexpert förklarade för någon vecka sedan, att det är möjligt, att en flygare har setts över svenskt område — det är icke förbjudet för utländska flygare att flyga över svenskt område — men att detta i övrigt måste hänvisas till den fria fantasien, till den masspsykos, som skapats bland annat genom tidningspressens skrivelser om saken.

Det är min uppfattning om det där, att det är en sådan masspsykos, men den har suggererat massor av folk till att tro, att de sett något mystiskt, men har å andra sidan framför allt satt fart på en hel massa lustigkurrar, som velat begagna detta för att gyckla med tidningspressen och svenska folket, som trott tidningsskrivarna i det här fallet.

Om jag skulle säga något mer i den här frågan skulle det vara för att uttrycka min förvåning över herr Kilboms förklaring nyss, därför att det var inte så många dagar sedan han i sin tidning hoppade på mitt partis huvudorgan Ny Dag därför, att den förklarar, att det var bara ett gyckelspel hela denna spökflyghistoria.

§ 3.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 87, angående ytterligare statsbidrag för undersökning rörande reglering av Lyckebyån;

nr 88, angående ytterligare statsunderstöd till Mosjöbottens torrlägningsföretag i Örebro län;

nr 89, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond; och

nr 79, med förslag till förordning om blindhetsersättning m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 73, angående ändring av tiden för avskrivning av prästerskapets till statsverket indragna tionde från vissa församlingar i Kopparbergs län;

till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 78, angående åtgärder till sockerbetsodlingens uppehållande;

nr 70, angående ändring i vissa postavgifter; och

nr 71, med förslag till förordning angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 74, anöående nedsättning av räntan för egnahemslån till statens järnvägars personal vid Notviken och Ulriksdal;

nr 75, angående likviderandet av vissa av vattenfallsstyrelsen utfärdade reverser; och

nr 76, angående efterskänkande av återbetalningsskyldighet beträffande vissa av vattenfallsstyrelsen oriktigt utbetalta dyrtidstillägg.

§ 5.

Vidare föredrogos var efter annan samt hänvisades till särskilda utskottet de på bordet liggande motionerna:

nr 512 av herrar *Andersson* i Rasjön och *Andersson* i Ovanmyra;

nr 513 av herr *Osberg*; och

nr 514 av herr *Karlsson* i Grängesberg *m. fl.*

§ 6.

Slutligen föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 1 och 12—15 samt första lagutskottets utlåtanden nr 3—5.

§ 7.

Avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 21, med förslag till lag om allmänna vägar m. m., nämligen av:

herr *Westman m. fl.*, nr 515;

herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*, nr 516;

herr *Gustafsson* i Välsnäs *m. fl.*, nr 517;

herrar *Johanson* i Hallagården och *Bengtsson* i Kullen, nr 518;

herr *Bäcklund m. fl.*, nr 519;

herr *Andersson* i Höör *m. fl.*, nr 520;

herr *Skoglund m. fl.*, nr 521;

herrar *Andersson* i Dunker och *Johansson* i Bro, nr 522;

herr *Hällygren*, nr 523; samt

herr *Pettersson* i Hällbacken, nr 524.

Ifrågavarande motioner bordlades.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation; och

nr 2, i anledning av väckta motioner om epidemisjukvårdens och barnmorskväsendets överförande till landstingens förvaltningsutskotts eller deras sjukvårdsavdelningars verkställighet och förvaltning samt om förste provin-

sialläkares inträde såsom självskriven ledamot av förvaltningsutskott eller dess sjukvårdsavdelning; samt

jordbruksutskottets memorial, nr 3, angående överlämnande till särskilda utskottet av väckt motion om höjning av maximiantalet ledamöter i vägstyrelse.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Carlström</i>	under 7 dagar fr. o. m. den	3 febr.,
› <i>Frankenberg</i>	› 7 » » »	3 »
› <i>Högström</i>	› 7 » » »	5 »
› <i>Andersson i Ovanmyra</i>	› 5 » » »	3 »
› <i>Hammarlund</i>	› 6 » » »	3 »
› <i>Olsson i Mora</i>	› 6 » » »	5 »
› <i>Johansson i Silingeborg</i>	› 3 » » »	4 »
› <i>Eriksson i Falun</i>	› 4 » » »	3 »
› <i>Hallén</i>	› 6 » » »	4 » och
› <i>Ljunggren</i>	› 6 » » »	5 » .

Slutligen blev en från fru *Gillner-Ringenson* inkommen, av läkarbetyg åtföljd ansökning om ledighet från riksdagsgöromålen under fyra veckor från och med den 1 februari av kammaren bifallen.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.40 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 3 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Ekman* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 81, angående försäljning av Nya svenska stenkolsaktiebolaget Spetsbergens egendom å Spetsbergen.

Denna proposition bordlades.

§ 2.

Föredrogos var för sig samt hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner:

nr 87, angående ytterligare statsbidrag för undersökning rörande reglering av Lyckebyån;

nr 88, angående ytterligare statsunderstöd till Mosjöbottnens torrlägningsföretag i Örebro län; och

nr 89, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond.

Vid härefter skedd föredragning av propositionen, nr 79, med förslag till förordning om blindhetsersättning m. m. hänvisades densamma, i vad den avsåge anslag till ersättning åt blinda m. m., till statsutskottet och i övrigt till behandling av lagutskott.

§ 3.

Vidare föredrogos var efter annan samt överlämnades till särskilda utskottet de på bordet liggande motionerna:

nr 515 av herr *Westman m. fl.*;

nr 516 av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*;

nr 517 av herr *Gustafsson* i Välsnäs *m. fl.*;

nr 518 av herrar *Johansson* i Hallagården och *Bengtsson* i Kullen;

nr 519 av herr *Bäcklund m. fl.*;

nr 520 av herr *Andersson* i Höör *m. fl.*;

nr 521 av herr *Skoglund m. fl.*;

nr 522 av herrar *Andersson* i Dunker och *Johansson* i Bro;

nr 523 av herr *Hällgren*; och

nr 524 av herr *Pettersson* i Hällbacken.

§ 4.

Föredrogos, men bordlades åter andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2.

§ 5.

Vid nu skedd föredragning av jordbruksutskottets memorial, nr 3, angående överlämnande till särskilda utskottet av väckt motion om höjning av maximiantalet ledamöter i vägstyrelse blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 6.

Härpå föredrogos vart efter annat samt lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 7.

Härefter förelåg till avgörande statsutskottets utlåtande, nr 1, angående regeringen för budgetåret 1934/1935 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till Kungl. hov- och slottsstaterna.

Ang. förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.

Efter föredragning av *punkten 1*, angående förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning, erhöles på begäran ordet av

Herr **Spångberg**, som yttrade: Jag är mycket medveten om att riksdagen kommer att bifalla regeringens hemställan för detta miljonanslag till kungahuset. Det föreligger som vanligt ett enhälligt utskott, och jag skall som vanligt, trots detta, taga mig friheten att yrka avslag, då jag anser, att det tillhör de anslag, där besparingar borde göras, och de anslag, som kunna anses såsom onödiga.

Då jag läste motiveringen för detta anslag i statsverkspropositionen, så tyckte jag mig nästan förnimma, att regeringen liksom bad om ursäkt för att man icke hade begärt ännu mera i anslagsväg. Man motiverade detta med, att kungen hade tillkännagivit, att han önskade avstå 50,000 kronor av förstärkningsanslaget, och att kronprinsen hade tillkännagivit, att han för sin del önskade avstå 15,000 kronor av sitt förstärkningsanslag. Nu återstår det ju ändå 1,634,000 kronor, så att det man avstår är ju icke så synnerligen stor slant, relativt sett. Men jag undrar: skulle man icke kunna slippa att få denna motivering undan för undan, att kungen önskade att avstå ett visst belopp. För det första är det ju på det sättet, att riksdagen har beviljat ett förstärkningsanslag på 100,000 kronor respektive 55,000 kronor åt kungen och kronprinsen under de senaste två åren, och det är ju alltså icke något nytt. För det andra lär väl varken kungen eller kronprinsen ha någon rätt till detta anslag, varför man i stället bort kunna vänta, att regeringen å sin sida, i stället för att hänvisa till att kungen önskade slippa erhålla så mycket pengar, försökt göra en besparing. Man skulle nästan, höll jag på att säga, kunnat vänta sig något dylikt av en arbetarregering.

Nu står man inför den förunderliga situationen, att kungen själv här i landet torde ha påpekat inför arbetarregeringen, att det går icke att vräka ut så mycket pengar som helst. Man måste ju ändå göra små besparingar även på detta anslag. Jag har så många gånger tidigare principiellt och ur ekonomiska sparsamhetssynpunkter motiverat avslag på detta förslag, att jag icke skall uppehålla tiden längre, utan vill bara, med erinran om detta, yrka avslag på föreliggande anslag.

Vidare anförde:

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Som kammarens ledamöter torde finna av betänkandet, föreligger här icke något motionsvis framställt yrkande, som utskottet behövt taga hänsyn till. Utskottet har därför haft

Ang. förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning. (Forts.)
 rätt att draga den slutsatsen, att det var allmän belåtenhet i detta avseende även bland kommunisterna, eftersom de icke utnyttjat denna möjlighet.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag på denna punkt.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Jag förmodar, att om det förelegat en motion om avslag, hade den inte spelat någon roll för herr Törnkvist i Karlskrona och hans kamrater. I fjol förelåg nämligen en sådan motion, men det invercade inte alls på vederbörandes ställningstagande. Det blev likadant i alla fall.

När jag likväl anser det nödvändigt att säga ifrån, att vi inte vilja vara med om att ge ett enhälligt understöd åt monarkien, finns det ju särskild anledning att påminna om det jubileum, som i dessa dagar infaller, nämligen bondetågets 20-årsjubileum, en tilldragelse i svensk politik, som visar och påminner det svenska folket om att monarkien städse är ett redskap, färdigt att brukas i reaktionens händer, och även om denna institution håller på att avskaffa sig själv, kan den dock i åtskilliga situationer användas för att tjäna intressen, som äro mot den svenska arbetarklassen fientliga. Just därför anser jag, att det är min plikt att yrka avslag på detta förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på de därunder framkomna yrkandena; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 2—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 8.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Engberg* propositionerna:

nr 61, angående omorganisation av latinlyceilinjen vid statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm; och

nr 84, angående rätt för vattenrättsingenjörerna L. E. Wedberg, S. L. C. Aspegrén och K. J. Elfström att för placering i löneklass få tillgodoräkna viss tjänstgöring; samt

av herr statsrådet *Leo* propositionerna:

nr 77, angående förstärkning av sjätte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 82, angående ersättning till styckjunkaren J. Ohlsson för visst av honom till kronan inbetalt belopp; och

nr 83, angående avyttring av statens järnvägar tillhöriga andelar i samfälligheter till Kingstads m. fl. byars skifteslag i Söderala socken.

Dessa propositioner bordlades.

§ 9.

Slutligen föredrogos vart efter annat

statsutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande till svenska järnvägsmännens vilohemsförening av en statens järnvägar tillhörig byggnad i Björkliden m. m.;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för chauffören A. R. Andersson och stationskarlen J. A. Johansson från skyldighet att till statens järnvägar gälda vissa ersättningsbelopp;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa redovisningsåtgärder i anledning av överlåtelse från statens järnvägar till domänverket av nämnda järnvägars slipersfaktori vid Piteå; och

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen; samt

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphävande av 17 kap. 32 § första punkten rättegångsbalken m. m.;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av 27 och 30 kap. rättegångsbalken m. m.; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 10.

Herr *Hagberg* i Luleå avlämnade en motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 38, med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 525, bordlades.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Hansson</i> i Rubbestad	under 8 dagar fr. o. m. den	7 febr.,	
» <i>Hedlund</i> i Östersund	» 8 » » »	6 »	
» <i>Hagman</i>	» 3 » » »	5 »	
» <i>Flyg</i>	» 7 » » »	3 »	
» <i>Björck</i> i Kristianstad	» 7 » » »	6 »	
» <i>Pettersson</i> i Dahl	» 6 » » »	5 »	och
» <i>Hagberg</i> i Luleå	» 13 » » »	6 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl 11.35 f. m.

In fidem
Per Cronvall.